МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
"ПРОФ. Д-Р ПАРАСКЕВ СТОЯНОВ" ВАРНА

ФАКУЛТЕТ „ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА"

Утвърдена с Протокол на ФС № 46/16.02.2022 г.

Утвърждавам:
ДЕКАН
/Проф. д-р Стефан Пеев, д.м.н./

УЧЕБНА ПРОГРАМА

по

"СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА И МЕДИЦИНСКА ЕТИКА"

Специалност "ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА"

Дисциплина – задължителна

Образователно-квалификационна степен "МАГИСТЪР"

Професионална квалификация "ЛЕКАР ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА"

Вид на занятията	Семестър	Хорариум-часа седмично	Хорариум-часа Общо
Лекции	IV	2	30
Практически упражнения	IV	2	30
Общо часа	IV		60
Форми на контрол			Изпит IV-ти семестър
Кредити (ECTS)	IV		3
Извънаудиторна заетост	IV	1	30

Варна, 2022

Анотация

Модулът по Социална медицина има за цел да запознае студентите с детерминантите, характеристиката и съвременните тенденции в общественото и груповото здраве, както и с методите и показателите за неговото изучаване и оценка. Дисциплината въвежда основните понятия, модели и съвременни измерения на здравето и проследява развитието на концепцията за здраве. Основна насока е холистичната същност на здравето и неговите измерения, както и многофакторната му обусловеност и многообразието на здравните детерминанти. Разглеждат се различните групи показатели за измерване и оценка на общественото здраве, като основен акцент е поставен върху индикаторите от демографски характер. Студентите усвояват умения за изчисляване и анализ на показателите и се запознават със съвременните тенденции на демографските процеси в света и България. Внимание е отделено на работа с демографски данни и тяхната интерпретация.

Модулът по Медицинска етика разглежда Медицинската етика като вид приложна етика и обосновката за нейното съвременно развитие. Обучението разкрива етическите измерения в процеса на вземане на практически решения, като студентите се запознават с основните етически теории, принципи и правила. Акцент е поставен върху взаимоотношенията лекар-пациент и етичните проблеми свързани с информираното съгласие, отказа от лечение, конфиденциалността на информацията, съобщаване на истината и моралните предизвикателства пред разпределението на ограничени ресурси и достъпа до здравеопазване. Запознати с основните теоретични аспекти на Медицинската етика и решаващи практически морално-етични казуси, студентите развиват чувствителност към моралните дилеми в денталната и здравеопазна практика, както и умения за рационална аргументация и вземане на решения, позовавайки се на основните етични принципи и правила.

Форми на обучение, контрол и оценка:

Обучението се извършва чрез лекции и семинарни упражнения.

Оценяването по дисциплината се осъществява посредством писмен тест по Социална медицина и разискване на практически казуси по Медицинска етика.

Крайната оценка се формира като средноаритметична от оценките на писмения тест и на решаването на практическия казус.

Тематичен план на лекциите и упражненията

Модул 1. Социална медицина

Лекции:

No		Часа
1.	Развитие на концепцията за здраве – определения, модели, измерения. Детерминанти на здравето. Неравенства в здравето.	1
2.	Измерване на здравето на популацията – основни групи и категории показатели, източници на данни. Демографски показатели за оценка на общественото здраве. Численост на населението. Тенденции, международни сравнения и прогнози.	2
3.	Разпределение на населението по най-важни признаци. Типове възрастова структура. Значение за общественото здраве.	2
4.	Застаряване на населението. Показатели за оценка. Социално-медицински аспекти. Тенденции, международни сравнения и прогнози.	2
5.	Раждаемост, плодовитост, възпроизводство - показатели, фактори, тенденции, международни сравнения, значение за общественото здраве.	2
6.	Смъртност – показатели за оценка, фактори, тенденции, международни сравнения, значение за общественото здраве.	2
7.	Детска и майчина смъртност – показатели за оценка, фактори, глобални тенденции и международни сравнения. Значение за общественото здраве.	2
8.	Средна продължителност на предстоящия живот. Определение, глобални тенденции и международни сравнения. Комплексни (интегрални показатели) за оценка на общественото здраве и болестния товар.	2
	ОБЩО	**15**

Упражнения:

No		Часа
1.	Детерминанти на здравето. Неравенства в здравето. Рискови фактори, свързани със стила и начина на живот.	2
2.	Анализ на промените в числеността и състава на населението – източници на данни, таблично и графично представяне на данни. Популационни пирамиди – построяване и анализ. Сравнителен анализ и тенденции (работа с данни).	2
3.	Застаряване на населението показатели за оценка. Сравнителен анализ и тенденции (работа с данни).	2
4.	Раждаемост, плодовитост, възпроизводство – показатели за оценка. Сравнителен анализ, глобални тенденции и прогнози (работа с данни). Регистрация на раждане.	2

5.	Смъртност – показатели за оценка, фактори, повлияващи смъртността. Сравнителен анализ, глобални тенденции и прогнози (работа с данни). Регистрация на умиранията.	2
6.	Детска и майчина смъртност. – показатели за оценка, детерминанти. Сравнителен анализ, глобални тенденции и прогнози (работа с данни).	2
7.	Средна продължителност на предстоящия живот – измерване и сравнителен анализ. Комплексни (интегрални показатели) за оценка на общественото здраве и болестния товар (работа с данни).	3
	ОБЩО	**15**

Модул 2. Медицинска етика

Лекции:

No		Часа
1.	Медицинската етика като вид приложна етика. Морални дилеми и морална аргументация. Съвременното научно и технологическо развитие в медицината като източник на морални дебати.	3
2.	Телеологически етически теории. Утилитаризъм – същност и основни разновидности. Ситуационна етика. Деонтологически етически теории. Силни и слаби страни. Морални и извънморални ръководства на поведение.	2
3.	Принцип на автономията. Понятие за автономия. Отказ от лечение. Самоубийството и автономията на личността. Медицинският модел, доминиран от принципа на автономията.	2
4.	Информирано съгласие. Обосноваване и функции. Елементи на информираното съгласие: предоставяне на информация, разбиране на информацията, доброволност на съгласието, компетентност за съгласие.	2
5.	Принцип на невредене и принцип на подпомагането в биомедицински контекст. Убиване и оставяне да умре. Патернализъм. Класове упълномощени лица. Стандарти и процедури при вземане на решение от упълномощени лица.	2
6.	Принцип на справедливостта. Разпределение на ограничени ресурси на макроравнище и определяне на приоритетите в здравната политика. Разпределение на ограничени ресурси на микроравнище. Право на достъп до ограничени животоспасяващи средства.	2
7.	Отношения лекар-пациент. Правило за истинност. Лъжа, плацебоефект, скриване на истината. Правило за конфиденциалност. Право на интимен свят.	2
	ОБЩО	**15**

Упражнения:

No		Часа
1.	Информирано съгласие. Класове упълномощени лица. Стандарти и процедури при вземане на решение от упълномощени лица. Клинични експерименти с хора. Етични казуси.	2
2.	Отношение лекар-пациент в контекстта на денталната медицина. Правило за истинност. Лъжа, плацебоефект, скриване на истината. Етични казуси.	2
3.	Отношение лекар-пациент. Правило за конфиденциалност в денталната практика. Етични казуси.	2
4.	Морално-етични проблеми при разпределение на ограничени ресурси в здравеопазването. Дентална практика и справедливо разпределение на ресурси. Етични казуси.	2
5.	Отказ от лечение. Решение за смъртта. Евтаназия. Етични казуси.	2
6.	Етични проблеми на медицинската трансплантология. Етични казуси.	2
7.	Етични проблеми на репродукцията. Ограничаване на възпроизводството. Асистирана репродукция. Сурогатно майчинство. Етични казуси.	2
8.	Текущ контрол.	1
	ОБЩО	**15**

Литература:

1. Грънчарова, Г., Александрова-Янкуловска, С. Основи на социалната медицина. Учебник за всички медицински и общественоздравни специалности. Пето издание. Стено, 2021.
2. Мултимедийни лекции съгласно тематичния план на обучение в платформата „BlackBoard“ на МУ - Варна.
3. Александрова-Янкуловска С. Биоетика. Издателски център на МУ-Плевен, 2016.
4. Александрова-Янкуловска С. Ръководство за практически упражнения по биоетика. Издателски център на МУ-Плевен, 2016.
5. Beauchamp T. L., Chidress J. F. Principles of Biomedical Ethics. 7th ed. New York: Oxford University Press, 2012.
6. Rule, James T. and Veatach, Robert M., Ethical Questions in Dentistry, 2nd Edittion, Quintessence Pub Co; 2nd edition, 2004

К О Н С П Е К Т
ПО СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА И МЕДИЦИНСКА ЕТИКА ЗА СТУДЕНТИ ПО ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА II КУРС

Социална медицина

1. Развитие на концепцията за здраве. Модели, измерения и определения.
2. Детерминанти на здравето – класификация, механизми на въздействие. Неравенства в здравето.
3. Измерване на здравето на популацията – основни групи и категории показатели, източници на данни. Значение на данните за общественото здравеопазване. Национални и международни бази данни.
4. Численост на населението - методи за измерване, глобални тенденции и прогнози.
5. Разпределение на населението по най-важни признаци. Типове възрастова структура. Значение за общественото здраве.
6. Застаряване на населението. Показатели за оценка. Социално-медицински аспекти. Тенденции, международни сравнения и прогнози.
7. Раждаемост, плодовитост и възпроизводство – показатели за оценка, фактори, тенденции, международни сравнения, значение за общественото здраве.
8. Смъртност – показатели за оценка, фактори, повлияващи смъртността. Глобални тенденции, международни сравнения, значение за общественото здраве.
9. Детска и майчина смъртност – фактори и показатели за оценка. Характеристика на детската и майчината смъртност в България. Глобални тенденции, международни сравнения, значение за общественото здраве.
10. Средна продължителност на предстоящия живот. Определение, глобални тенденции и международни сравнения. Комплексни (интегрални показатели) за оценка на общественото здраве и болестния товар.

Медицинска етика

11. Медицинската етика като вид приложна етика. Морални дилеми и морална аргументация. Съвременното научно и технологическо развитие в медицината като източник на морални дебати.
12. Телеологически етически теории. Утилитаризъм – същност и основни разновидности. Ситуационна етика. Деонтологически етически теории. Силни и слаби страни на деонтологическите етически теории.
13. Принцип на автономията. Понятие за автономия. Отказ от лечение. Самоубийството и автономията на личността. Медицинският модел, доминиран от принципа на автономията.
14. Информирано съгласие. Обосноваване и функции. Елементи на информираното съгласие: предоставяне на информация, разбиране на информацията, доброволност на съгласието, компетентност за съгласие.
15. Принцип на невредене. Разграничение между невредене и подпомагане. Невреденето в биомедицински контекст. Стандарт на дължимото внимание. Баланс на вреди и ползи. Принцип на двойния ефект.

16. Патернализъм. Патерналистичният медицински модел. Обосноваване на патернализма – аргументи за и против. Умерен и краен патернализъм. Класове упълномощени лица. Стандарти и процедури при вземане на решение от упълномощени лица.
17. Разпределение на ограничени ресурси на макроравнище и определяне на приоритетите в здравната политика. Връзка между икономическите и етически аспекти.
18. Разпределение на ограничени ресурси на микроравнище. Право на достъп до ограничени животоспасяващи средства. Критерии и стандарти. Връзка между проблемите на микро- и макро-равнище.
19. Отношение лекар - пациент. Правило за истинност. Лъжа, плацебо ефект, скриване на истината.
20. Отношение лекар - пациент. Правило за конфиденциалност. Право на интимен свят. Аргументи за и против конфиденциалността като абсолютно правило.
21. Отказ от лечение. Решение за смъртта. Евтаназия.
22. Етични проблеми на медицинската трансплантология.

Протокол от:

Катедрен съвет № 2 Дата: 25.01.2022г.

Факултетен съвет № Дата:

Изготвил програмата:

/ Проф. д-р А. Керековска, д.м. / /Гл. ас. Мартин Мирчев, д.оз. /

Ръководител катедра:

/ Доц. д-р Наталия Ушева, д.м. /